

Извличане на дървесина от река Бяла Места

Работници на временен склад

Извоз на дървесина с волове

Реджепов склад

Една от местностите по поречието на река Черна Места се казва Реджепов склад. Каква е историята на това наименование?

Добивът на дървесина в планинските райони на България е една от основните стопански дейности в горите и поминък за голяма част от населението. Поради отдалечеността и труднодостъпността на горите основно предизвикателство пред хората е било транспортирането на дървесината до населените места и по-големите транспортни възли. През различните периоди се използват различни възможности – животинска сила, въжени линии, автомобилен транспорт. Може би малко хора знаят, но в България е прилагано и транспортирането на дървесина по вода. Това се е практикувало в планините с големи водосбори и наличие на големи реки. Известно е, че водата е използвана за извозване на дървесината от сечта на Риломанастирската гора в началото на миналия век. Тя е пренасяна по водите на Гостунска река в Родопите и реките Бяла и Черна Места в Рила.

Извозът по вода на дървесина е бил познат на местното население от Якоруда отпреди около 100 години, за което все още говорят живи свидетели. Гората винаги е имала съществено значение за хората от този регион. Живеейки на граница с гората, те са били принудени да използват естествените природни дадености с цел увеличаване на производителността на труда.

Този вид транспортиране най-вероятно преминава през два периода, свързани със законодателни и обществено-икономически промени по това време. Използвайки пълноводните пролетни реки Бяла и Черна Места, през първия период дървесината е транспортирана до Гърция. Вторият период е след 1947 г., като извозът се извършвал до Държавно индустриално предприятие „Атанас Хаджиянчев“ – Якоруда. Реките се завирявали чрез изграждане на напречни прегради, които били изградени по начин, позволяващ безопасното разрушаване на бента. До местата за складиране трупите най-често се извозвали с волове или били ръчно спускани от стръмните склонове, като се поставяли косо в мазии (бел. рег. – улеите, по които са свличани дървените материали) така, че като придойдат водите, да се пускат лесно. Трупите се поемали от силната вода и се пренасяли до долното течение на реките преди вливането им в Места. На по-широки места, където реката се разливала и намалявала скоростта си, дървесината се изтегляла от водата.

Спирането на трупите се извършвало с дървени магарета, наричани чапи, които били добре закотвени в основата с камъни и се разполагали косо към брега така, че да насочат материалите към мястото за изтегляне. Изваждането на трупите от водата ставало чрез придърпване с куки на дълги дръжки (2 – 3 м), наречени канджи.

Този начин на транспортиране на дървесината изисквал специфични познания и бил изключително опасен. Свидетелите говорят основно за две фигури по онова време, извършващи този вид транспорт. Реджеп Мусов Вакльов е едно от лицата, запознати най-добре с технологията на работа. Тази дейност се извършвала от около 30 души, като по-голямата част били от село Иланско, днешното Смолево, община Якоруда.

Извозът по вода е бил много опасен за хората, които го осъществявали. Забентените води при отпускане задвижвали трупите с голяма скорост. Освен това по течението те се преплитали и спирали, за което трябвало много често работникът да отиде до дърветата, предизвикали спирането. За една такава ситуация все още се разказва. При разделяне на закачените трупи Реджеп попада под тях във водата и чак на около 20 м по-надолу по течението успява да се хване за една елша и започва да вика за помощ. Когато го чули, били учудени, че е жив.

Другото лице, запознато с този вид извоз, е Мустафа Геройски от днешната махала Гълъбово. Поради спецификата на работата и големите опасности, които тя криела, между работниците било изградено безусловно доверие и приятелство.

Много често при работата в горите се говори с имена на местности, произхода на които никой не знае. Със смяната на поколенията се заличава споменът за миналото и за това е важно да се пише, за да се знае и остане в богатата горска история. Случката с Реджеп, разказвана от един човек на друг, ни обяснява защо до ден днешен една от местностите по река Черна Места носи името Реджепов склад.

Инж. Реджеп СЮЛЕЙМАН
ДГС – Якоруда